

NOTAT

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Landbrugsstyrelsen

Miljø & Biodiversitet
Naturstyrelsen
Ref. KIHOB0
J.nr. 18-1520-000315
Den 17. september 2018

Orienteringsnotits om konkurrence mellem den holdte bi og de vilde bier om fødegrundlaget i naturen

---

Baggrund

I den løbende debat omkring land- og skovbrugets påvirkning af den danske biodiversitet, bliver forskellige temaer taget op, især i relation til den manglende sammenhæng og plads til den vilde natur og biodiversitet i det danske kulturlandskab. Herunder, har der løbende været debat om fødekonkurrence imellem husdyr og vilde dyr, når husdyr lukkes ud på naturarealer, eller der høstes biomasse fra disse arealer til fodring af husdyr. Dette er også gældende i forbindelse med debatten omkring holdte biers (honningbier) fødekonkurrence med vilde bier. Det skal i den forbindelse bemærkes, at honningbieren (*Apis mellifera*) er en oprindelig europæisk og derved dansk art. Honningbier er fødekildemæssigt generalister, hvorfor de kan medvirke til at bestøve en del af de vilde urter og planter. En betydelig del af de vilde urter har dog ikke glæde af honningbier, men kræver vilde bier. Det skyldes bl.a. forskellen i tungelængden, ligesom en del vilde biarter er helt afhængige af en bestemt blomst som nektar- og/eller pollenkilde.

Debatten om konkurrenceforholdet mellem den holdte bi og de vilde bier

I forbindelse med forarbejdet til Miljø og Fødevareministeriets Biavlstrategi 2016 – 2019 blev der afholdt en række offentlige workshops rundt i landet. Her blev det bl.a. fremført, at nogle udenlandske forskere havde udtalt, at de vilde bier var truede pga. fødemangel, fordi honningbierne opsøger de samme nektar- og pollenkilder på naturarealerne som de vilde bier.

Da disse udsagn blev kædet sammen med kritik af udsætning af holdte bier i Nationalparkerne, fik ministeriet inden lanceringen af biavlstrategien udarbejdet et notat af Københavns Universitet: "Konkurrerer vilde bier og honningbier om fødegrundlaget i naturen?" af 22. december 2014, ved professor Peter Esbjerg. Overordnet var konklusionen: "Set på tværs af afgrøder og vild flora er der behov for både holdte bier og vilde bier; men udsætning af større mængder bistader kræver omtanke og hensyn og bør i særlige tilfælde ikke finde sted".

I forbindelse med udviklingen af Miljø og Fødevareministeriets regulering af regler og kortgrundlag for økologisk biavl, blussede debatten op igen. Det skyldtes bl.a., at hovedparten af de områder, hvor der kan foregå økologisk biavl¹, indeholdte større eller mindre dele af naturarealer.

Miljø og Fødevareministeriet har i samarbejde med Aarhus Universitet, Landbrug & Fødevarer, Økologisk Landsforening, Danmarks Biavlerforening og ErhvervsBiavlerne udviklet en ny model for regulering af økologisk biavl. Før den 1. marts 2017 var økologisk

---

¹ Økologiske bigårde skal placeres, så bierne har adgang til at trække på 95 % godkendte nektar- og pollenkilder inden for en radius af bigården på 3 km.

biavl kortlagt og tilladt på ca. 8.000 ha primært naturområder, og i perioden 2013-2016 var der i gennemsnit 54 bifamilier godkendt til økologisk produktion på disse arealer. Med den nye reguleringsmodel steg dette areal efter den 1. marts 2017 til mere end 150.000 ha og 277 økologiske bifamilier. Med den fortsatte udvidelse af det økologiske areal, steg det godkendte område i 2018 til ca. 170.000 ha og 455 godkendte bifamilier. De godkendte områder omfatter nu i højere grad også landbrugsarealer.

Udviklingen på økologiområdet fik forskere fra både Københavns Universitet og Aarhus Universitet, Institut for Bioscience til at starte en debat om, hvorvidt at disse nye økologiske bihold har en negativ påvirkning af de vilde bi-bestande. Det skal hertil bemærkes, at Aarhus Universitet senest har estimeret, at der er 141.000 holdte bifamilier i Danmark. Dermed udgør de økologiske bifamilier ca. 0,3 % af den samlede bestand i Danmark. Helt overordnet forventer Miljø- og Fødevareministeriet ikke, at ændringen af reguleringen af økologisk biavl fører til flere bifamilier i Danmark, da det typisk er en eksisterende biavl, der søger om at omlægge sine eksisterende bier til økologisk produktion. Miljø- og Fødevareministeriet vil følge udviklingen nøje ift. om der kommer flere holdte bier i naturområder, som følge af den forventede stigning i antallet af økologiske biavlere som følge af de nye regler.

Debatten medførte, at Miljø og Fødevareministeriet via sin aftale om forskningsbaseret myndighedsbetjening 9. januar 2018 bad Aarhus Universitet om et faktisk svar om, hvorvidt honningbier og de vilde bier konkurrerer om fødegrundlaget i naturområder, og om betydningen af afstanden til bistaderne og tætheden af honningbierne i forhold til deres effekt på de vilde bier i naturområder.

Forskere fra Aarhus Universitet, Institut for Bioscience offentliggjorde den 19. januar 2018 af egen drift et notat med et overblik over noget af den faktuelle viden om honningbiers effekt på vilde bier i naturområder. På den baggrund anbefalede Institut for Bioscience forskerne, at man ud fra den eksisterende viden og et forsigtighedsprincip burde regulere biavl i beskyttede naturområder. Det vil sige, ikke sætte holdte bier ud i naturområder, da disse generelt er fødekonkurrenter.

Den 12. april 2018 leverede forskere fra Institut for Agroøkologi og fra Institut for Bioscience ved Aarhus Universitet et svar på ministeriets bestilling: "Konkurrence mellem honningbier og vilde bier". Notatet konkluderede sammenfattende: "At videnskabelige undersøgelser om konkurrence er behæftet med betydelige metodemæssige problemer, men at konkurrence mellem vilde bier og honningbier må forventes at forekomme lokalt i Danmark. Effekterne på de vilde bier afhænger dog af tæthed og afstand til staderne. Alt taget i betragtning virker det ikke oplagt, at de danske honningbier i deres nuværende tæthed og fordeling skulle udgøre en generel fare for vilde bier i Danmark. Dette er i tråd med en nylig stor rapport af IPBES², som nævner tab af levesteder, føderessourcer og redepladser på grund af landskabsomlægning (øget landbrug og bydannelse) samt intensiv landbrugspraksis, pesticidbrug, invasive arter, patogener og klimaændringer som årsager til den historiske tilbagegang af vilde bier globalt. Honningbier anses ikke som væsentlig årsag til tilbagegang af bestande af vilde bier. Det kan ikke udelukkes, at konkurrence kan udgøre en trussel for enkelte bestande af vilde bier lokalt og/eller i visse perioder, men der findes ingen konkrete eksempler på dette".

---

² The Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services.

Naturstyrelsens administrative praksis

Naturstyrelsen administrerer en væsentlig andel af de naturområder, hvor økologisk biavl er mulig, da der ikke anvendes pesticider m.v. på arealerne. Naturstyrelsen har gennem flere år haft aftaler med en række private biavlere, der placerer bistader med honningbier på nogle af de statsejede arealer.

På de statsejede arealer, Naturstyrelsen administrerer, kan der ifølge eksisterende aftaler med private biavlere opstilles op til ca. 6.300 bistader med den europæiske honningbi (*Apis mellifera*), heraf 51 stader med den brune bi (*Apis mellifera* ssp. *mellifera*).

Afhængig af hedelyngens blomstring udnytter biavlerne forpagtningsaftalerne i varierende omfang de enkelte år, og mange af bistaderne er kun opsat på Naturstyrelsens arealer i perioden omkring juli-september, når hedelyngen blomstrer. Der kan således være store udsving i antallet af bistader på Naturstyrelsens arealer sammenlignet med det, der er tilladelse til ifht. aftalerne.

Af de op mod 6.300 bistader, der aktuelt kan være opstillet på Naturstyrelsens arealer, kan der opsættes ca. 2.900 bistader indenfor udpegede Natura 2000-områder, ca. 2.200 bistader indenfor kortlagte § 3-beskyttede naturtyper samt ca. 1.800 bistader indenfor fredninger i henhold til naturbeskyttelsesloven.

Naturstyrelsen finder på baggrund af den nuværende og tilgængelige viden, herunder ovennævnte forskernotat fra april 2018, at der ikke er behov for at foretage væsentlige ændringer af praksis for placering af bistader i de naturområder, der administreres af Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen vil dog fremover søge at undgå opstilling af bistader i områder, hvor Naturstyrelsen har et specifikt og aktuelt kendskab til bestande af sjældne og/eller truede vilde bier. I øvrigt vil Naturstyrelsen løbende følge den videnskabelige udvikling og den forskningsbaserede myndighedsbetjening på området.